

MILLIY MEROS IFODASI: O‘ZBEKISTON TASVIRIY SAN’AT GALEREYASI KOLLEKSIYASINING SHAKLLANISH JARAYONI

Ruziyeva Saodat Anvarovna

O‘zbekiston Tasviriy san’at galereyasi

“Ko‘rgazmalar va fondlar” bo‘limi boshlig‘i

Tel:9989337257733;

e-mail:saodatuz@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23059487>

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekiston Tasviriy san’at galereyasi kolleksiyasining shakllanish tarixi va uning O‘zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki faoliyati bilan bog‘liq holda vujudga kelish jarayoni tahlil qilinadi. Kolleksiyaning shakllanishi mustaqillikning dastlabki yillarida milliy tasviriy san’at namunalarini saqlab qolish, rassomlarni qo‘llab-quvvatlash va XX asr O‘zbekiston san’atining badiiy merosini tizimli ravishda jamlash zarurati bilan bog‘liq bo‘lgan. Maqolada 1994 yilda Galereyani tashkil etish to‘g‘risida qaror qabul qilinishi, 1995 yildan boshlab kolleksiyani maqsadli shakllantirish, rassomlar ustaxonalarida asarlarni tanlash va xarid qilish, badiiy kengash faoliyati, ilmiy inventarizatsiya jarayonlari hamda to‘plamning keyingi muzeylashuv bosqichlari yoritiladi. Shuningdek, kolleksiya tarkibida XX asrning 20–40-yillaridan tortib mustaqillik davrigacha bo‘lgan O‘zbekiston tasviriy san’ati taraqqiyotining turli bosqichlari aks etgani ko‘rsatiladi. Kolleksiyaning shakllanish tarixi milliy san’atning institutsional qo‘llab-quvvatlanishi va zamonaviy badiiy merosni saqlashning o‘ziga xos modeli sifatida baholanadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston Tasviriy san’at galereyasi, Milliy bank, kolleksiya, muzey fondi, milliy meros, tasviriy san’at, rangtasvir, grafika, haykaltaroshlik, mustaqillik davri san’ati, kolleksionerlik, san’atshunoslik.

Аннотация. В статье рассматривается история формирования коллекции Галереи изобразительного искусства Узбекистана и процесс её становления в связи с деятельностью Национального банка внешнеэкономической деятельности Республики Узбекистан. Формирование коллекции было обусловлено необходимостью сохранения в первые годы независимости образцов национального изобразительного искусства, поддержки художников и систематического собирания художественного наследия Узбекистана XX века. В статье освещаются принятие в 1994 году решения о создании Галереи, целенаправленное формирование коллекции начиная с 1995 года, отбор и приобретение произведений непосредственно в мастерских художников, деятельность художественного совета, процессы научной инвентаризации, а также последующие этапы музеефикации собрания. Особое внимание уделяется тому, что в составе коллекции нашли отражение различные этапы развития изобразительного искусства Узбекистана — от 1920–1940-х годов до периода независимости. История формирования коллекции рассматривается как своеобразная модель институциональной поддержки национального искусства и сохранения художественного наследия современного периода.

Ключевые слова: *Галерея изобразительного искусства Узбекистана, Национальный банк, коллекция, музейный фонд, национальное наследие, изобразительное искусство, живопись, графика, скульптура, искусство периода независимости, коллекционирование, искусствоведение.*

Abstract. *This article examines the history of the formation of the collection of the Gallery of Fine Arts of Uzbekistan and the process of its development in connection with the activities of the National Bank for Foreign Economic Activity of the Republic of Uzbekistan. The formation of the collection was driven by the need, during the early years of independence, to preserve examples of national fine art, support artists, and systematically collect the artistic heritage of Uzbekistan of the 20th century. The article discusses the decision to establish the Gallery in 1994, the purposeful formation of the collection beginning in 1995, the selection and acquisition of artworks directly from artists' studios, the activities of the Art Council, the processes of scholarly inventory and documentation, as well as the subsequent stages of the collection's institutionalization as a museum collection. Particular attention is given to the fact that the collection reflects various stages in the development of fine arts in Uzbekistan, from the 1920s–1940s through the period of independence. The history of the collection's formation is considered as a distinctive model of institutional support for national art and the preservation of the artistic heritage of the modern period.*

Keywords: *Gallery of Fine Arts of Uzbekistan, National Bank, collection, museum collection, national heritage, fine arts, painting, graphic art, sculpture, art of the independence period, collecting, art history.*

Muzey va galereya kolleksiyasi muayyan davr san'atining oddiy majmuasi emas, balki uning badiiy, ijtimoiy va madaniy tarixini o'rganish imkonini beruvchi muhim manba hisoblanadi. Ayniqsa, tarixiy o'zgarishlar davrida shakllangan kolleksiyalar jamiyatning estetik qarashlari, madaniy qadriyatlari va san'atga bo'lgan munosabatini o'zida mujassam etadi. Shu nuqtai nazardan O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi kolleksiyasining tarixi mustaqillikning dastlabki yillarida milliy san'atni saqlash va qo'llab-quvvatlash jarayonlarini o'rganish uchun muhim ahamiyatga ega.

Galereya kolleksiyasining o'ziga xosligi shundaki, uning asosi an'anaviy muzey muassasasi doirasida emas, balki moliyaviy institut — O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki tashabbusi va ko'magi bilan shakllangan. Bu holat O'zbekiston madaniy hayotida o'ziga xos hodisa bo'lib, bankning iqtisodiy faoliyati bilan bir qatorda milliy madaniy merosni saqlash va san'atni qo'llab-quvvatlash vazifasini ham o'z zimmasiga olganini ko'rsatadi.

Kolleksiyaning shakllanish jarayonini o'rganishda 1994–1995 yillar alohida ahamiyat kasb etadi. 1994 yil 12 oktyabrda O'zbekiston Respublikasi tashqi iqtisodiy faoliyat Milliy Banki Galereyasini tashkil etish to'g'risida qaror qabul qilingan. Uning asosiy maqsadi O'zbekiston xalqining badiiy merosi va san'at sohasidagi yutuqlarini saqlash hamda targ'ib qilishdan iborat bo'lgan.

Biroq kolleksiyani maqsadli va tizimli ravishda shakllantirish jarayoni 1995 yildan boshlab amaliy tus oldi. Aynan shu davrda O'zmilliybank huzuridagi suratlar galereyasi o'zbek rangtasvir ustalarining asarlarini yig'ish va ular asosida zamonaviy san'at kolleksiyasini yaratishga kirishdi.

Kolleksiya yaratish g'oyasining paydo bo'lishi

O'zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki yillarda mamlakatning madaniy hayotida jiddiy o'zgarishlar yuz berdi. Bir tomondan, milliy tarix va madaniy merosga qiziqish kuchaygan

bo'lsa, ikkinchi tomondan, iqtisodiy o'tish davri bilan bog'liq muammolar san'at asarlarini davlat tomonidan muntazam xarid qilish imkoniyatlarini chekladi.

Mazkur vaziyatda XX asr O'zbekiston tasviriy san'atining muhim namunalarini saqlab qolish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etdi. 1990-yillarda davlat tomonidan san'at asarlarini xarid qilish amaliyoti to'xtagan, O'zbekiston Badiiy Akademiyasi tashkil etilgan bo'lsa-da, uning asarlarni muntazam sotib olish bo'yicha imkoniyatlari mavjud emas edi. Shu sababli mustaqillik davri san'atini hujjatlashtirish va saqlashda muayyan bo'shliq yuzaga kelgan. Aynan ana shu sharoitda O'zbekiston xalq rassomi Bahodir Jalolov tomonidan Milliy bank qoshida san'at galereyasini tashkil etish g'oyasi ilgari surildi. U bank Boshqarmasi boshlig'i R. Azimovga san'at asarlarining mamlakatdan tashqariga chiqib ketishining oldini olish, rassomlarni moddiy qo'llab-quvvatlash va XX asr o'zbek rangtasvirining noyob namunalarini saqlab qolish zaruriyati haqida murojaat qildi.

Bu tashabbus Bank Boshqarmasi tomonidan qo'llab-quvvatlandi. Natijada bank faoliyatida yangi yo'nalish — san'at asarlarini maqsadli xarid qilish, rassomlarni moliyaviy rag'batlantirish va keyinchalik kataloglar nashr etish amaliyoti yo'lga qo'yildi. Shunday qilib, kolleksiyaning vujudga kelishi tasodifiy kolleksionerlik qiziqishidan emas, balki muayyan madaniy ehtiyojdan kelib chiqqan. Uning asosida ikki muhim maqsad — milliy badiiy merosni saqlash va zamonaviy san'at jarayonini qo'llab-quvvatlash vazifalari turgan.

Kolleksiyaning dastlabki shakllanish bosqichi

1995 yil fevral oyida Bahodir Jalolov O'zbekiston Milliy Bank galereyasi direktori etib tayinlandi. San'atshunos-ekspert lavozimiga san'atshunoslik nomzodi G. I. Babajonova, muhofiz lavozimiga esa Z. Rahmonova tayinlangan. Bu holat kolleksiyani shakllantirish jarayonining ilk bosqichidanoq uning tashkiliy va ilmiy asoslari yaratilganini ko'rsatadi.

Galereyaning dastlabki faoliyati bevosita rassomlar bilan muloqot qilish va ularning ustaxonalariga tashrif buyurishdan boshlangan. Qisqa muddat ichida qariyb 100 ta asar to'plangan. 1995 yilning dastlabki uch oyi davomida har haftaning shanba kuni badiiy kengash yig'ilishlari o'tkazilib, asarlarni tanlash va xarid qilish masalalari muhokama qilingan. Ushbu kengashda Bank Boshqarmasi rahbariyati va Galereya xodimlari ishtirok etgan.

Bu jarayon kolleksiyaning ilmiy va badiiy mezonlar asosida shakllanganini ko'rsatadi. Asarlar oddiy xarid obyekti sifatida emas, balki kelajakda muayyan milliy san'at to'plamining tarkibiy qismi sifatida baholangan.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, Milliy bankda birinchi rasmiy xaridlar amalga oshirilishidan oldin ham bir nechta san'at asarlari mavjud bo'lgan. Ular shaxsiy kolleksionerlar tomonidan bankka sovg'a qilingan bo'lib, mazkur asarlar orasida rus avangardining mashhur vakili Robert Falkning qalamtasvir asari ham bo'lgan. Biroq keyingi davrda kolleksiyaning asosiy yo'nalishi O'zbekiston san'atiga qaratildi.

Asarlarni tanlash va xarid qilish tamoyillari

1995 yil fevral oyida Galereyaning dastlabki rasmiy savdosi o'tkazilib, unda rangtasvir, grafika va haykaltaroshlik asarlari xarid qilindi. Jumladan, Shahnoza Abdullayevaning beshta, Javlon Umarbekovning to'rtta, N. Qorahonning beshta etyudi, G'. Qodirovning beshta asari, T. Tadjixodjayevning ikkita haykaltaroshlik asari, R. Gagloyevaga tegishli uchta asar va boshqa ijod namunalari kolleksiyaga qabul qilingan.

Asarlarni xarid qilish jarayonida badiiy kengash eksperti va Galereya direktori tomonidan tasdiqlash mexanizmi amal qilgan, asarlarning qiymati esa shartnoma asosida belgilangan.

Bu amaliyot kolleksiyaning shakllanishida institutsional yondashuv mavjud bo'lganini ko'rsatadi. Ya'ni asarni tanlash jarayonida uning muallifi, badiiy saviyasi, san'at tarixidagi o'rnini va to'plam konsepsiyasiga mosligi kabi mezonlar inobatga olingan.

Bahodir Jalolov dastlab Toshkentdagi rassomlar ustaxonalarida, keyinchalik respublika viloyatlarida bo'lib, asarlarni shaxsan tanlash va to'plash ishlarini amalga oshirgan. Tanlangan asarlarning badiiy qiymati va rangtasvir mahorati muhim mezonlardan biri bo'lgan. Demak, kolleksiyaning dastlabki bosqichi «rassom — ustaxona — ekspert bahosi — badiiy kengash — xarid» tizimi asosida shakllangan.

Kolleksiyaning konseptual asoslari

Galereya faoliyatining asosiy maqsadi O'zbekiston zamonaviy madaniyatining badiiy xazinasini saqlash, respublika tasviriy san'atini rivojlantirish va targ'ib qilishdan iborat edi. Shu bilan birga, uning vazifalari qatorida zamonaviy san'atni rivojlantirishga ko'maklashish, zamonaviy rassomlarning eng yaxshi yutuqlari va O'zbekiston xalqlarining badiiy merosini targ'ib qilish, milliy madaniy an'analarni jahon madaniyati qadriyatlari bilan uyg'unlashtirish hamda fondga qabul qilingan asarlarni ta'mirlash kabi yo'nalishlar belgilangan. Shuning uchun kolleksiyaning konseptual asosini uchta o'zaro bog'liq yo'nalishda ko'rish mumkin:

1. ***milliy badiiy merosni saqlash;***
2. ***zamonaviy san'at jarayonini qo'llab-quvvatlash;***
3. ***O'zbekiston san'atini keng jamoatchilikka va xalqaro madaniy makonga taqdim etish.***

Bu tamoyillar kolleksiya tarkibining keyingi shakllanishida ham o'z aksini topdi.

Kolleksiyaning xronologik qamrovi

Kolleksiyaning shakllantirishda O'zbekiston tasviriy san'atining turli davrlarini qamrab olishga intilish muhim o'rin tutdi. Natijada to'plam faqat mustaqillik davri san'ati bilan cheklanib qolmadi. Unda XX asr boshlaridan boshlab shakllangan milliy professional san'at maktabining muhim bosqichlari ham o'z ifodasini topdi.

Kolleksiyaning katta qismini XX asrning 20–40-yillarida O'zbekistonda yashab ijod qilgan rassomlarning asarlari tashkil etdi. A. Volkov, O'rol Tansiqboyev, V. Ufimsev, L. Bure, V. Yeremyan, N. Kashina, N. Qoraxon, Z. Kovalevskaya, M. Kurzina, M. Novikov, V. Rojdestvenskiy, S. Kolibanov kabi rassomlar ijodi ushbu davr O'zbekiston san'atining shakllanish jarayonlarini aks ettiradi. Ularning asarlari nafaqat badiiy qiymati, balki O'zbekistonda realistlik tasviriy san'atning qaror topishi va rivojlanishi bilan bog'liq tarixiy ahamiyati bilan ham muhimdir.

1950-yillarda ijodiy faoliyatini boshlagan rassomlar avlodi ham kolleksiyada munosib o'rin egalladi. A. Abdullayev, R. Ahmedov, Ch. Axmarov, R. Timurov, M. Qo'ziyev, L. Reznikov, Z. Inog'omov, P. Mordvinsev, V. Petrov kabi rassomlar ijodida peyzaj, portret, tarixiy va maishiy janrlar realistlik an'analari asosida rivojlandi.

1960-yillarga kelib O'zbekiston tasviriy san'atida yangi badiiy izlanishlar kuchaydi. Rang, shakl va plastik yechimlarni yangicha uyg'unlashtirishga intilish, mavzu va ifoda vositalarini kengaytirish tendensiyalari kolleksiyada V. Volkov, Yu. Zorkin, M. Arinin, A. Gan, M. Yo'ldoshev, R. Choriyev, Yu. Taldikin, Yu. Strelnikov, V. Akudin, T. Muhamedov, Ye. Kravchenko, R. Gagloyeva kabi rassomlar ijodi orqali namoyon bo'ladi.

1970-yillar san'atida esa individual badiiy til va novatorlikka intilish yanada kuchaydi. B. Jalolov, J. Umarbekov, A. Mirzayev, L. Ibrohimov, Z. Saidjonov, A. Krikis, O. Galitskaya va boshqa rassomlar ijodi shu davrning uslubiy izlanishlarini aks ettiradi. Bu avlod vakillari milliy an'analarni jahon madaniy merosi bilan qiyosiy anglash orqali tasviriy san'atdagi mavzu va obrazlar doirasini kengaytirdilar.

1980–1990-yillarda ijod maydoniga kirib kelgan yosh rassomlar esa kolleksiyaning keyingi qatlamini tashkil etdi. Ularning ijodida uslubiy xilma-xillik, tarixiy-madaniy merosga qiziqish va individual badiiy yo‘nalish izlash tendensiyalari yaqqol namoyon bo‘ldi.

Ayniqsa, O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, yosh rassomlarning ijodiy imkoniyatlari kengaydi. G‘. Abdurahmonov, Akmal Nur, G‘. Qodirov, F. Ahmadaliyev, I. Shin, M. Isanov, J. Usmonov, Sh. Bobojonov, B. Ismoilov, B. Mahmudov, A. Ergashev va boshqalarning ijodi yangi badiiy muhitning shakllanayotganini ko‘rsatdi.

Shu tariqa kolleksiya xronologik jihatdan yaxlit badiiy manzarani hosil qildi: unda XX asr boshlaridagi realistik maktab, 1950–1970-yillardagi badiiy izlanishlar va mustaqillik davridagi yangi estetik qarashlar o‘zaro bog‘liq holda namoyon bo‘ldi.

Ilmiy hisob va kolleksiyani tizimlashtirish

Kolleksiya miqdori ortib borishi bilan uni ilmiy jihatdan hisobga olish va hujjatlashtirish masalasi ham dolzarblashdi. 1995 yilda san‘atshunoslik fanlari nomzodi G. I. Babajonova tomonidan Galereyaning dastlabki qariyb 200 ta eksponati uchun ilmiy tahlil kartochkalari tuzildi. Har bir asarning fotosurati va slaydi mavjud bo‘lgan.

Bu bosqich kolleksiyaning oddiy to‘plamdan ilmiy asoslangan muzey fondiga aylanishida muhim ahamiyat kasb etdi. Ilmiy kartochkalarning tuzilishi asarlarning atributsiyasi, muallifligi, texnik va badiiy xususiyatlarini qayd etish, keyinchalik ulardan ekspozitsiya va ilmiy tadqiqotlarda foydalanish imkonini berdi.

Shu nuqtai nazardan kolleksiyaning shakllanish jarayonini ikki o‘zaro bog‘liq bosqichga ajratish mumkin: asarlarni jamlash va tanlash hamda ularni ilmiy hisobga olish va muzey predmeti sifatida tizimlashtirish.

1998 yildan boshlab bosh muhofiz lavozimiga R. Azimxodjayeva tayinlandi. Keyingi yillar davomida kolleksiyani shakllantirish jarayonida asarlarni tanlash, baholash va xarid qilish ishlari, asosan, R. Azimxodjayeva tomonidan amalga oshirildi. Uning faoliyati natijasida Galereya fondi yangi asarlar bilan muntazam ravishda boyitib borildi.

Kolleksiyaning muzeylashuvi va Galereyaning tashkil topishi

Kolleksiya kengaygani sari uni saqlash va namoyish etish uchun maxsus madaniy makonga ehtiyoj paydo bo‘ldi. 1998 yilda poytaxt markazida suratlar galereyasi uchun alohida bino qurish to‘g‘risida qaror qabul qilindi. Bu davrga kelib Galereya direktori etib O‘zbekiston Xalq rassomi Akmal Nur tayinlandi. Arxiv materiallarida qayd etilishicha, Akmal Nur Galereya rahbariyati bilan bog‘liq faoliyati davrida uning yangi binosini tashkil etish va qurish masalalari bilan shug‘ullangan. Bu jarayonda u xorijiy tajribani o‘rganish maqsadida Italiyaga, xususan, Rim va Florensiya shaharlariga tashrif buyurgan. U yerda muzey va galereya binolarining tashkil etilishi, ekspozitsiya va zamonaviy galereya infratuzilmasi bilan bog‘liq masalalarni o‘rgangan.

Shu nuqtai nazardan Akmal Nurning Galereya tarixidagi o‘rnini faqat rassom sifatida emas, balki uning institutsional shakllanishiga hissa qo‘shgan ijodkor sifatida ham baholash mumkin. Bu holat O‘zbekistonda san‘at muassasalarining shakllanish jarayonida rassomlar va san‘atshunoslarning faqat ijodiy emas, balki tashkiliy va madaniy-ma‘rifiy vazifalarni ham bajarganini ko‘rsatadi.

Galereyaning maxsus binosi barpo etilishi kolleksiya tarixida ham muhim bosqich bo‘ldi. Chunki avval Milliy bank tomonidan yig‘ilgan asarlar endi maxsus muzey-galereya muhitida saqlash, ilmiy o‘rganish va namoyish etish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Shu tariqa kolleksiyaning shakllanishi bilan Galereyaning arxitektura va institutsional muhitini yaratish jarayoni o‘zaro uzviy bog‘landi.

2004 yil 10 sentyabrdan boshlab O‘zmilliybank suratlar galereyasi maxsus qurilgan binoda o‘z faoliyatini davom ettirib, «O‘zbekiston Tasviriy san’at galereyasi» nomi bilan ishlay boshladi. Bu voqea kolleksiya tarixida prinsipial burilish yasadi. Agar dastlabki bosqichda asosiy vazifa san’at asarlarini topish, tanlash va xarid qilishdan iborat bo‘lgan bo‘lsa, Galereyaning maxsus binosi tashkil etilgach, kolleksiyani saqlash, ilmiy o‘rganish, ekspozitsiya qilish va keng jamoatchilikka taqdim etish imkoniyatlari kengaydi. Shu tariqa Milliy bank tomonidan shakllantirilgan to‘plam asta-sekin muzey-galereya tizimining asosiy fondiga aylandi.

Kolleksiyaning ommalashuvi: dastlabki ko‘rgazmalar

Kolleksiyaning tarixiy ahamiyati uning faqat fondga saqlanishi bilan emas, balki jamoatchilikka taqdim etilishi bilan ham belgilanadi.

1999 yilda birinchi marta Milliy bank badiiy galereyasi kolleksiyasi asosida Toshkentda «O‘zmilliybank suratlar galereyasidan 100 ta asar» nomli ko‘rgazma tashkil etildi. Ekspozitsiya «Turkiston» kinokonsert zalida o‘tkazilib, unda Milliy bank kolleksiyasining sara asarlari namoyish etildi. Ko‘rgazma orqali davr ruhiyati va zamonaviy badiiy jarayondagi o‘zgarishlar ochib berildi.

2002 yilda shu nomdagi ikkinchi ko‘rgazma O‘zbekiston Badiiy Akademiyasining ko‘rgazmalar zalida tashkil etildi. Bu safar kolleksiyaning boshqa qatlami namoyish qilinib, dastlabki ustalardan tortib yosh rassomlargacha bo‘lgan ijodkorlar asarlari bir ekspozitsiyada jamlandi.

Kolleksiyaning ko‘rgazmalar orqali namoyish etilishi uning ilmiy va madaniy ahamiyatini yanada oshirdi. Shu bilan birga, Germaniya, AQSh va Yaponiya kabi mamlakatlar tomonidan ko‘chma ko‘rgazmalar tashkil etish bo‘yicha qiziqish bildirilgani to‘plamning xalqaro madaniy muloqotda ham muayyan o‘rin egallay boshlaganini ko‘rsatadi. «O‘zmilliybank kolleksiyasidan 100 ta asar» kataloglari xorijiy banklarga tarqatilgan.

Kolleksiya shakllanishi 1995 yil bilan cheklanib qolmadi. Bank tomonidan uni yangi asarlar bilan muntazam ravishda to‘ldirib borish ishlari davom ettirildi. Manbalarda ta’kidlanganidek, iqtisodiy rivojlanishning murakkab davrlariga qaramay, O‘zbekiston xalqlarining madaniy tarixiga oid badiiy namunalarni izlash va xarid qilish uchun imkoniyatlar topilgan.

Natijada kolleksiya tarkibida rangtasvir bilan bir qatorda grafika, haykaltaroshlik va numizmatika namunalari ham jamlandi. Keyinchalik bank tomonidan to‘plangan kartinalar kolleksiyasi katalogining yetti jildi va tangalar kolleksiyasi katalogining to‘rt jildi nashr etilgan. Bu holat kolleksiyaning asta-sekin ko‘p tarmoqli madaniy fondga aylanganini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston Tasviriy san’at galereyasi kolleksiyasining shakllanish va rivojlanish tarixi mamlakatning zamonaviy madaniy hayotida noyob va institutsional jihatdan muhim hodisa hisoblanadi. Mustaqillikning dastlabki yillarida milliy badiiy merosni saqlab qolish va ijodkorlarni moddiy-ma’naviy qo‘llab-quvvatlash maqsadida boshlangan bu xayrli tashabbus bugungi kunga kelib xalqaro andozalarga mos keladigan boy muzey fondining yaratilishiga olib keldi.

Ta’kidlash joizki, kolleksiyani boyitish jarayoni faqatgina dastlabki tashkiliy bosqichlar bilan cheklanib qolmadi. Bugungi kunda ham «O‘zmilliybank» AJ tomonidan Galereya fondini yangi, yuqori badiiy qiymatga ega bo‘lgan rangtasvir, grafika va haykaltaroshlik asarlari bilan har yili muntazam ravishda to‘ldirib borish an’anasi izchil davom ettirilmoqda. Bu holat bankning nafaqat yirik moliyaviy muassasa, balki milliy madaniyat va san’atni tizimli homiylik (metsenatlik) asosida rivojlantiruvchi muhim ijtimoiy institut sifatidagi maqomini yanada mustahkamlaydi.

Galereya faoliyatining yangi va muhim bosqichi O'zBA akademigi, san'atshunoslik fanlari doktori, professor Kamola Akilova rahbarligi davri bilan uzviy bog'liqdir. Ushbu davrda kolleksiyani ilmiy tadqiq etish, uni zamonaviy ekspozitsiyalar orqali keng jamoatchilikka va xalqaro san'at ahliga taqdim etish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi. K. Akilova rahbarligida tashkil etilgan ilmiy asoslangan va konseptual ko'rgazmalar Galereyaning ilmiy-ma'rifiy salohiyatini yangi bosqichga olib chiqdi.

Xususan, bu davrda o'tkazilgan ko'rgazmalar quyidagi muhim yo'nalishlarni kamrab oldi:

- **Tematik va konseptual ekspozitsiyalar:** O'zbekiston tasviriy san'ati tarixining turli davrlari (XX asr avangardi, 1950–1970 yillar rangtasviri, mustaqillik davri san'ati) va uslubiy yo'nalishlarini alohida ilmiy nuqtai nazardan yoritib beruvchi ko'rgazmalar;
- **Xalqaro va mushtarak loyihalar:** Zamonaviy jahon san'ati tendensiyalarini mahalliy tomoshabinga taqdim etishga qaratilgan ko'rgazmalar;
- **Mualliflik va yubiley ko'rgazmalari:** O'zbekiston san'ati rivojiga beqiyos hissa qo'shgan vatandosh rassomlarning retrospektiv namoyishlari hamda yosh, iqtidorli ijodkorlarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan zamonaviy san'at loyihalari.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi kolleksiyasi — XX asr boshlaridan to hozirgi kungacha bo'lgan davr ichida shakllangan milliy tasviriy san'atning yaxlit va uzviy xronologik manzarasini aks ettiruvchi bebaho badiiy xazinadir. «O'zmilliybank» AJning doimiy e'tibori va Galereya rahbariyatining samarali ilmiy-tashkiliy faoliyati evaziga ushbu kolleksiya nafaqat saqlanmoqda, balki doimiy boyitilib, kelajak avlodlarga milliy o'zlik va estetik xotira sifatida yetkazilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Manbalar

1. O'zbekiston Milliy banki Badiiy galereyasi kolleksiyasidan «**100 ta asar**» to'plami. 1–7-jildlar (kataloglar).
2. «**O'zbekiston Milliy banki to'plamidan saralangan asarlar**» katalogi.
3. **O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi arxivi.** Galereyaning tashkil etilishi va dastlabki faoliyatiga oid hujjatlar. – Toshkent.
4. **O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi arxivi.** 1995–2000 yillarda kolleksiyani shakllantirish, asarlarni tanlash va xarid qilishga oid hujjatlar. – Toshkent.
5. **O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi arxivi.** Badiiy kengash bayonlari, asarlarni qabul qilish va xarid qilish materiallari. – Toshkent.
6. **O'zbekiston Tasviriy san'at galereyasi arxivi.** Kolleksiya asarlarining ilmiy kartochkalari va inventarizatsiya materiallari. – Toshkent.
7. **O'zbekiston Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki arxivi.** Milliy bank kolleksiyasi va Galereya faoliyatiga oid hujjatlar. – Toshkent.
8. **O'zbekiston Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki.** «Stranitsy zolotogo naslediya. Iz kolleksii Natsionalnogo banka» ko'rgazmasi materiallari. – Toshkent, 2011. Milliy bankning rasmiy materiallarida kolleksiyaning mustaqillik yillarida, 1994 yildan boshlab shakllangani qayd etilgan.

Ilmiy adabiyotlar

7. Hakimov A. A. **O'zbekiston san'ati tarixi: qadimgi davr, o'rta asrlar, hozirgi zamon.** – Toshkent: Zilol-buloq, 2022. – 528 b.
8. **ҲАКИМОВ А. А. История искусств Узбекистана.** – Ташкент: Info Capital Group, 2018. – 416 с.

9. Ҳакимов А. А. **Искусство Узбекистана: история и современность.** – Ташкент, 2010.
10. Ҳакимов А. А. **Новая узбекская живопись.** – Ташкент: Издательство журнала «San’at», 2014.
11. Такташ Р. Х. **Изобразительное искусство Узбекистана: вторая половина XIX в. – шестидесятые годы XX в.** – Ташкент: Фан, 1972. – 280 с.
12. Abdullayev N. **O‘zbekiston san’ati tarixi.** – Toshkent, 2007.
13. Oydinov N. **O‘zbekiston tasviriy san’ati tarixidan lavhalar.** – Toshkent, 1997.
14. Egamberdiyev A. **XX asr O‘zbekiston rangtasvirida kartina rivoji: San’atshunoslik fanlari doktori dissertatsiyasi avtoreferati.** – Toshkent, 2009.
15. Umarova D. **O‘zbekiston mustaqillik davri rangtasvirining asosiy tendensiyalari: San’atshunoslik bo‘yicha PhD dissertatsiyasi avtoreferati.** – Toshkent, 2019.
16. Пугаченкова Г. А., Ремпель Л. И. **История искусств Узбекистана.** – Москва: Искусство, 1965.
17. Ахмедова Н. Р., Мюнц М. В., Глазкова Н. И. ва бошқ. **Урал Тансиқбаев: воспоминания, документы.** – Ташкент, 1988.
O‘zbekiston san’ati. Ilmiy to‘plam / A. A. Hakimov tahriri ostida. – Toshkent, 2001.